

Педагогічні проблеми у процесі навчання іноземних мов

У тезах розглядається проблема інтеграції культури у системі навчання іноземних мов в умовах глобалізації та нової парадигми іншомовної освіти.

Ключові слова: культура, діалог культур, інтеркультурне спілкування

Глобалізація сучасного світового суспільства породила значний синтез культур, поставивши тим самим проблему їх діалогу. Діалог культур припускає взаєморозуміння і спілкування не тільки між різними народами, а й потребує духовного зближення величезних культурних регіонів, які сформували свій комплекс відмінних рис. У зв'язку з цим особливого сенсу набуває проблема розуміння загальнолюдських цінностей, а також відмінностей між народами та їх культурою. Отже, високий рівень викладання іноземних мов має велике значення для майбутнього розвитку глобальної спільноти і повинен базуватися на ідеї інтеграції навчання „механіки” іноземної мови (лексики, граматики, вимови і функціональних аспектів) з формуванням готовності студентів до відкритого сприйняття культурної „іншості” і діалогу культур.

Проблема інтеграції компонентів культури у процес навчання іноземних мов не нова.

По різному вона розв'язувалась представниками різних методичних напрямів за кордоном (М.Берліц, М.Вальтер, М.Зінгер, О.Есперсян, Р.Ладо, П.Ріван, Ч.Фриз та інші). Ця проблема була об'єктом дослідження і

таких вчених як Е.М. Верещагін, В.Г.Костомаров, Л.Г.Деносова, С.М.Мазоніні та інших. Останніми роками дослідження цього питання активізувалось і набуло різноаспектної значущості (І.А.Воробйова, В.О.Калінін, О.А.Першукова, В.В.Сафонова, Г.Д.Томахін та інші). Такий стан є цілком об'єктивним і виправданим. Насамперед це пов'язано з змінами у ставленні до іноземної мови та її місця і ролі у сучасному суспільстві – піднесено її соціальний статус як важливого засобу між культурного спілкування. А відтак змінились деякі пріоритети і в процесі як її навчання. На зміну домінуванню граматики – прикладного методу у навчанні іноземних мов, коли перевага надавалась діяльності, пов'язаній із засвоєнням лексико – граматичної системи мови, у практику ввійшов комунікативний підхід (70-80 роки минулого століття) як інтегрування лінгвістичного та соціокультурного аспектів мови у процесі навчання іноземних мов. Більшого значення набуває прагматична функція мови. Мову розглядають як засіб комунікації. Пріоритетними стають досвід, знання, уміння і навички, а також мотиви тих, хто вивчає мову. Мову почали вивчати не для оволодіння її системою, а заради умінь використовувати у повсякденних ситуаціях спілкування. Саме ця особливість стала предметом наукових дискусій

навколо проблеми взаємопов'язаного навчання мови та культури. Безпосередній зв'язок навчання іноземної мови і культури сьогодні вже не викликає заперечень ні в лінгвістичній, ні в педагогічній сферах. Більш того, він перейшов у політичну сферу: у результаті міграції населення та виникнення мультикультурних суспільств процес навчання іноземних мов набуває іншого статусу.

Враховуючи тенденції глобалізації, європейські дослідники (Г.Віллемс, Р.Янг) визнають необхідність забезпечення якості інтеркультурного спілкування як відгук на виклики біокультурного розмаїття. Так, Р.Янг та інші підкреслюють важливість пошуку спільної мови, за допомогою якої люди зможуть передати свій гуманізм іншим [2, с.

У зв'язку з новою парадигмою іншомовної освіти (культура – мета, мова - засіб) постає завдання

формування „вторинної (іншомовної) картини світу” і, відповідно, „вторинної мовної особистості”, як сукупності здатностей людини до іншомовного спілкування на міжкультурному рівні. Таке спрямування мовної освіти передбачає значне посилення лінгвокраїнознавчої підготовки школярів у контексті формування соціокультурної компетенції як складової іншомовної комунікативної компетенції.

Метою статті:

є моделювання підходів щодо інтеграції компонентів культури у процесі навчання іноземних мов та формування соціокультурної компетенції. Вивчення іноземної мови сьогодні повинно сприяти тому, щоб учні змогли краще сприймати й розуміти чужий світ і чужу культуру, а ознайомлення з ними допомогли б їм чіткіше відчути власну ідентичність, приналежність до рідного культурного простору. Сучасний урок іноземної мови повинен розвивати комунікативну компетенцію, стимулювати учнів до порівняння власного і іншомовного культурного простору, мотивувати їхні роздуми про те, що робить особливою власну культуру, відмінною від інших. Культура як сукупність матеріальних і духовних цінностей, якими володіє певна людська спільнота, та ті цінності однієї спільноти, яких немає у іншій, становлять національний соціокультурний фонд, який певними чином знаходить своє відображення у мові.

Соціокультурна компетенція є системою взаємопов'язаних компонентів, таких як країнознавча компетенція, соціолінгвістична компетенція, лінгвокраїнознавча компетенція, котрі розглядаються в ієрархії як елементи цілого. Соціокультурна компетенція є складним неможливедосягнення ефективності міжкультурного спілкування і яке виявляє себе у своєрідній єдності мови як засобу комунікації та умов комунікації:

психологічних, соціальних, етнічних. Тому компоненти моделі соціокультурної компетенції істотні для практики навчання іноземної

мови, оскільки предметом вивчення є не тільки іноземна мова як знакова система, а й мовленева діяльність, точніше, мовленева взаємодія цією мовою, культура народу – носія мови, - а також певні мовні, лінгвокраїнознавчі та суто країнознавчі знання.

Формуванню соціокультурної компетенції учнів сприяє культурологічний підхід як система введення елементів культури (культурологічного портрету країни, мова якої вивчається, фонових культурологічних знань, ментальності, соціокомунікації, культурної спадщина та національних надбань) до всіх складових змісту навчання. У сучасній шкільній іншомовній освіті іноземна мова - це не тільки засіб спілкування, а й засіб залучення до іншої культури.

Долучити учнів до світу культури країни, мова якої вивчається, в її співвідношенні з рідною культурою – найважливіше завдання вчителя іноземної мови. А відтак вже на початковому етапі вчитель має будувати навчальний процес як діалог культур: національної та іншомовної.

Принципово важливим є то, що культура розглядається не тільки як певні об'єктивно існуючі продукти інтелектуальної діяльності (твори мистецтва, книги, історичні пам'ятники тощо), а й як реальна діяльність людей у системі стосунків, які їх об'єднують. Тобто пріоритетне завдання у навчанні іноземної мови з культурологічним спрямуванням – це прилучення студентів до „мікросередовища” культури, до фонових знань їхніх зарубіжних ровесників, до особливості їхньої життєдіяльності, до національних традицій в їх зіставленні зі своїм національним і мовленнєвим досвідом.

Література

1. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання.: Пер.с англ.. – К.: Вид-во Ленвіт,2003. – 273 с.
2. Yung R. Intercultural Communication. Pragmatics, Geneology, Deconstruction. – Clevendon: Multilingual Matters, 1996. - 196p.